

**ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

*Процедура за оценка во канцеларија и сведочење
на сертификациски тела за системи за
управување*

ПР 05-07

Содржина

1. НАМЕНА
 2. ДЕФИНИЦИИ
 3. Општи политики
 - 3.1 Општи упатства за активности за оценка во канцеларија
 - 3.2 Општи упатства за сведочење со цел покривање на опсегот на акредитација
 - 3.3 Општи упатства за користење на вертикална проверка со цел покривање на опсегот на акредитација
 4. ПОСТАПКА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СВЕДОЧЕЊЕ
 5. ПОСЕБЕН ПРИСТАП ЗА ОДРЕДУВАЊЕ ПРИМЕРОЦИ ОД ПОДРАЧЈА
СИСТЕМИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КВАЛИТЕТ (ISO 9001)
СИСТЕМИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА (ISO 14001)
- Референтни документи:
Понатамошна документација

1. НАМЕНА

Целта на оваа постапка, усвоена од директорот на ИАРМ, согласно член 23 од Статутот на ИАРМ, е да ја дефинира оценката во канцеларија и активностите за сведочење за акредитација на сертификациско тело за сертификација на системи за управување. Овој документ ќе му овозможи на ИАРМ да утврди дали СТ има компетентен персонал за закажување/планирање и проверка, како и да ја оцени компетентноста на СТ да врши сертификациски проверки.

2. ДЕФИНИЦИИ

За целите на овој документ, важат дефинициите наведени подолу.

Сведочење

Набљудување на ТОС (тело за оценување на сообразноста/СAB) кое врши услуги за оцена на сообразноста во рамките на своето подрачје на акредитација (клаузула 3.21 од ISO/IEC 17011: 2004).

Сведочењето на проверка (audit) е активност извршена од страна на АТ (акредитациско тело) со којашто истото, без мешање и влијание, ја набљудува проверката извршена од тимот за проверка на СТ (сертификациско тело).

Во зависност од целите на сведочењето, може да се набљудува целосната проверка или само релевантни делови од проверката. Сведочењето се врши на лице место во просториите на клиентот на СТ или преку набљудување од далечина на проверката преку електронски средства.

Забелешка: ИАРМ може да сведочи и други активности спроведени од СТ како дел од нивниот процес на акредитација, надвор од опсегот на овој документ.

Преглед на досејата

Активност која ја извршува ИАРМ, при што ги разгледува и оценува записите и документите кои се однесуваат на дадено досие за сертификација, со цел да се утврди дали биле следени и спроведени соодветните постапки на СТ. Ова вообичаено се врши во просториите на СТ, со соодветниот персонал и/или проверувачи (auditors) на СТ, иако може да се врши и од далечина или на друго место (на пример: во просториите на клиентот на СТ), доколку е соодветно и договорено.

Опсег на акредитација

Конкретни стандарди за системи за управување и нивните релевантни делови, кодови, сектори, категории или технички области, според кои СТ доделуваат акредитирана сертификација на конкретно место.

3. Општи политики

Цели

Целта на оценката во канцеларија и сведочењето е да се обезбеди компетентноста на СТ за СУ (систем за управување/MS) во рамки на опсегот на акредитација. Барањата за компетентност кои се однесуваат на проверката и персоналот за проверка се утврдени во серијата ISO/IEC 17021 и процедурата ПР 03-05 на ИАРМ.

ИАРМ го опфаќа опсегот за секој апликант и акредитирано СТ преку употреба на различни механизми кои се достапни, вклучувајќи:

- активности за оценка во канцеларијаа;
- активности за сведочење; и

- други активности за оценување, како што е дефинирано во Процедурата: ПР 05-02
Методологија за оценка (точка 4.)

ИАРМ ќе обезбеди дека барањето за сведочење од страна на ИАРМ е вклучено во договорните аранжмани помеѓу СТ и нивните клиенти и потврдува дека одбивањето да се прифати оценка за сведочење од страна на ИАРМ мора да биде оправдано и прифатено од СТ и ИАРМ, а истото може да резултира во повлекување на акредитираната сертификација кога причините не се прифаќаат.

3.1 Општи упатства за активности за оценка во канцеларија

При оценувањето на седиштето на сертификациското тело или неговите дислоцирани локалитети, тимот за оценување, покрај општите техники за оценување, ги користи и следниве техники: испитување на записите, системските документи, интервјуа со персоналот на сертификациското тело. Истиот особено ќе се фокусира на:

- организациска структура на сертификациското тело, соодветната позиција и состав на управниот одбор/механизам за зачувување на непристрасноста/комисијата за заштита на непристрасност (вклучување на сите страни засегнати од сертификацијата, вклучување на конкретните страни засегнати од сертификација на различни системи за управување, балансирана застапеност на засегнатите страни) и овластувањата на одборот/механизмот за зачувување на непристрасноста/заштита на непристрасноста/комитет за зачувување на непристрасноста;
- обезбедување на непристрасност во активностите за сертификација, идентификување на ризици по непристрасноста, контрола на ризиците, (континуирана активност, обезбедување информации до одборот/механизмот за зачувување на непристрасноста/заштита на непристрасноста/комисијата за зачувување на непристрасноста/засегнати страни, обврска за највисокото раководство);
- финансиска стабилност, ресурси;
- соодветни односи и соработка со клиенти (пристап до услуги за сертификација, соодветни договори со клиенти, недискриминаторски третман на клиентите);
- обезбедување на доверливост;
- правилна поделба на функциите на сертификација/образование/верификација/тестирање/инспекција, кога неколку такви активности се вршат во рамките на истото сертификационо тело;
- соодветно управување со компетенциите на персоналот вклучен во процедурите за сертификација;
- процесот на сертификација, како и контрола и чување на записите со цел да се докаже ефикасното спроведување на процесот на сертификација;
- осигурување на независност на нивото на одлучување за доделување/одбивање/повлекување на сертификат и проверка;
- соодветност на подоговарачите, кога тоа е релевантно;
- извршување на активности за сертификација на дислоцирани локации (клучни и неклучни активности);

-ефикасноста на контролниот систем за локациите во кои се вршат критичните активности, кога тоа е релевантно;

- извршување на постапки за оценка на сообразност во странство;
- пристапност (јавна достапност на информации);
- упатување на сертификацијата и употреба на знаците (ISO/IEC 17021-1, 8.3.3);
- спроведувањето на релевантните документи, други документи со упатства; и
- вршење на сертификација во области/шеми/стандарди од подрачјето на акредитација.

3.1.1 Сертификациско тело кое работи со сертификација на системи за управување

При оценка на сертификациското тело за сертификација на системи за управување, следново се проверува, покрај она споменато во 3.1:

- постапката за дефинирање на барањата за компетенции (знаење, искуство, вештини) на вработените кои учествуваат во спроведување и извршување на проверки и сертификација (за сите видови на системи за управување, за која било техничка област и за која било функција во процесот на сертификација) и резултатите од спроведувањето на постапката (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 7.1.2, Анекс А; МКС EN ISO/IEC 17021-2 и/или МКС EN ISO/IEC 17021-3 и IAF MD 10);

- постапката за иницијална евалуација на компетентноста, редовно следење на компетенциите на персоналот кој учествува во спроведувањето и извршувањето на проверките (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 7.1.3;) и докази за исполнување на барањата за персоналот (IAF MD 10);
- постапката за избор и именување на тимот за проверка (критериуми за избор) (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.2.2);
- постапката и критериумите за назначување на ефективен број на проверувачи (IAF MD 5);
- постапката за дефинирање на времето за проверка, намалување и зголемување на времето за проверка (соодветност на критериумите, усогласеност со критериумите) (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.1.4; IAF MD 5; IAF MD 11);
- изготвување на програма за проверка за целиот циклус на сертификација, со наведување на активностите за проверка (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.1.3);
- дефинирање на планот и целите на проверката (сертификациско тело), подрачјето на проверка (интегрирано ... улоги на учесниците) и критериумите за проверка, како и известување за постигнатото (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.2.3.);
- компетенциите на проверувачите, особено кога се работи за сертификација на управување со животната средина и здравјето и безбедноста при работа во областите каде што застапеноста на клиентите е слаба и проверките се вршат поретко. Честотата на оценувањето на адекватноста на одржувањето на компетенциите на проверувачите во поединечни области ќе ја прилагоди оценувачот со брзината на развојот на техниките, технологиите и системите ... за поединечни области (на пр. за областите IAF 19, IAF 33, IAF 3, IAF 12, IAF 13 ќе треба почеста оценка заради правилно одржување на компетенциите);
- постапката за наведување на наодите од проверката и отстранување на несообразностите;
- постапката за евалуација на ефикасноста на корекциите и корективните мерки (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.4.10);
- комплетноста на извештајот од проверката (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.4.8);
- постапките при постапки за сертификација на повеќе локации (IAF MD 1; IAF MD 5; МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.1.5.);
- постапките при двостепена проверка (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.3.1.);
- воведување на пристап базиран на ризик;
- постапката во случај на пренос на сертификат од друго сертификациско тело (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.5.2.2, IAF MD 2);
- спроведување на далечински проверки (IAF MD 4, IAF MD 5);
- проверка на опсегот на сертификација во случај кога организацијата поддоговара дел од своите функции (IAF MD5);
- информирање на клиентите за присуството на ИАРМ при сведочењето и неговата политика во случај кога се одбива сведочење (вклучување во договорот со клиентот, можни санкции); и
- посебни проверки (МКС EN ISO / IEC 17021-1: 2016, 9.6.4).

3.1.1.1 Сертификација на системи за управување со животната средина ISO 14001

При оценувањето на сертификациското тело за системи за управување со животната средина, посебно внимание се посветува на:

- дефинирање на потребните компетенции за секоја функција во процесот на сертификација и за секоја EMS област во согласност со ISO/IEC TS 17021-2, 5-7;
 - компетенциите на проверувачите: општа компетентност согласно МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 7 и специфични EMS познавања согласно ISO/IEC 17021-2, 5.1-5.10;
 - дефинирање на потребните компетенции за аспектите на животната средина за поединечни EMS области согласно ISO/IEC 17021-2, 6.1-6.7;
- дефинирање на барањата за другиот персонал во согласност со ISO/IEC 17021-2, 7.1-7.2.
- (во транзицискиот период за ISO 14001: 2015) прилагодување на критериумите за компетентност на проверувачите (познавање на околината на организацијата што се проверува, разбирање на ризиците, комуникација, познавање на процесите на организацијата што се проверува, ...).

3.1.1.2 Сертификација на системи за управување ISO 9001

При оценувањето на сертификациското тело за системи за управување, посебно внимание се посветува на:

- дефинирање на потребните компетенции за сите функции во процесот на сертификација во согласност со ISO/IEC 17021-3, 4;
 - компетенциите на проверувачите: општа компетентност согласно EN МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 7 и специфични познавања согласно ISO/IEC 17021-3,5;
 - дефинирање на барањата за другиот персонал во согласност со ISO/IEC 17021-3, 6;
- (во транзицискиот период за ISO 9001: 2015) прилагодување на критериумите за компетентност на проверувачите (познавање на околината на организацијата што се проверува, разбирање на контекстот на организацијата).

3.2 Општи упатства за сведочење со цел покривање на опсегот на акредитација

ИАРМ подготвува програма за оценување (ОБ 05-62-5-1) која го опфаќа опсегот на секој апликант или акредитирано СТ за секој циклус на акредитација. Програмата мора периодично да се ревидира и ажурира, по потреба.

Програмата ја зема предвид потребата за оценка на прекугранични активности за сертификација, врз основа на големината/честотата на дејствување на СТ, нивната критичност и повратните информации од локалното АТ. Ако е потребно сведочење, ИАРМ ќе соработува со локалното АТ, согласно правилата и прописите на MLA (мултилатералниот договор).

3.2.1 Сведочење при извршување на проверки

Сведочењето на проверки има за цел да ја верификува ефикасноста на постапката за сертификација (назначување на соодветни проверки, правилно дефинирање на времето на проверка), соодветното утврдување на подрачјето на сертификација и утврдување на компетенциите на проверувачите (усогласеност со постапката на проверка, демонстрација на соодветно знаење и разбирање на критериумите за сертификација, присуство на соодветни вештини за проверка и способност за проверка на исполнувањето на релевантните критериуми) и при обезбедување на репрезентативен примерок за оценка на компетентноста на сертификациското тело.

Забелешка: Сведочењето може исто така да се спроведе и од други причини, согласно процедурите и/или политиките на ИАРМ, на пример, по прием на приговори, жалби, спорови, повратни информации од пазарот или регулаторот.

Оценувачите само ја набљудуваат проверката и не влијаат врз самиот процес со свои постапки, ниту пак поставуваат прашања до предметот на проверка, ниту пак го искажуваат своето мислење.

Пред започнувањето на сведочењето на проверката, сертификациското тело чија проверка се сведочи, мора да обезбеди: извештај од претходната проверка; програма за проверка со информации за проверувачите и локациите каде се правела проверка; информации за компетенциите на проверувачите вклучени во проверката што се сведочи; пресметка на времето на проверка; опис на организацијата на клиентот, дејноста; и друго. Оценувачот ги оценува доставените документи и соодветно ја прилагодува оценката.

При сведочење/оценка на работата на тимот на проверувачи, оценувачите внимателно го следат следново (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.4):

- работата/взаемната соработка на членовите на тимот на проверувачи (вклучувајќи ги набљудувачите, толкувачите ...), водечкиот тим (контрола на промените во планот/непредвидени околности);
 - познавањето на процедурите и техниките на проверка/верификација;
- начинот на комуникација со клиентот (иницијална (содржина), завршна средба (содржина, листа на присутни), контрола на непредвидени случаи);
- способноста да се добијат релевантни докази (поставување соодветни прашања и фокусирање на важните барања);
- познавање на барањата за сертификација (за производ/група на производи и барањата за сообразност на производот/групата на производи, познавање на специфичните барања за сертификација на различни системи за управување, познавање на националните барања за животната средина, познавање на потребните компетенции на персоналот на клиентот и потребните компетенции на сертифицираниот персонал);
- известувањето за наодите (правилно дефинирање на наодите, несообразностите не смеат да се дефинираат како можностите за подобрување, наодот мора да се поврзува со критериумот и доказите);
- координацијата на различни мислења во однос на наодите; треба да се евидентираат сите несогласувања; и
- времетраењето, соодветноста на програмата за проверка (релевантност на локациите, покриеност на опсегот).

Во рок од две недели по завршувањето на проверката, која била сведочена од оценувачи на ИАРМ, сертификациското тело го доставува до ИАРМ својот извештај подготвен за управување со организацијата, предмет на проверката. Тимот оценувачи подготвува извештај за сведочење на проверката (образец [ОВ_05-56-2](#)), кој содржи информации за спроведување на процедурата за сертификација, за извршената проверка, работата и компетентноста на тимот проверувачи, како и информации за евалуацијата на содржината на последователно испратениот извештај. Посебно внимание треба да се посвети на содржината на извештајот (несообразностите не смеат да се дефинираат како можностите за подобрување, наодот мора да се поврзува со критериумот и доказите, заклучоците ...) (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.4.8).

Вообичаено, целата проверка на лице-место ќе биде предмет на сведочење, освен кога целите за одредена активност можат да бидат задоволени со делумно сведочење. Доколку се работи на скратено своочење на проверката, ИАРМ ги документира причините за отстапување од основните начела на

сведочење. Меѓутоа, целта на сведочењето мора да биде исполнета. Кога се сведочи проверка, оценувачите ја оценуваат работата на целиот тим за проверка. Почетниот и завршниот состанок се предмет на сведочење, исто така проверката на сите релевантни процеси од системот за управување на клиентот на СТ.

Кога тоа е возможно, оценувачите ги информираат проверувачите за резултатите од сведочењето веднаш по завршување на проверката во организацијат, но без присуство на претставници на организацијата, предмет на проверката.

Забелешка: Клиентот на сертификациското тело е одговорен за безбедноста на оценувачите при сведочење на проверката и ги информира сите учесници за соодветно преземените мерки. Доколку оценувачите на ИАРМ согледаат потенцијален ризик од штета при проверката, тие ќе преземат итни мерки и ќе побараат средба со водечкиот проверувач.

3.3 Општи упатства за користење на вертикална проверка со цел покривање на опсегот на акредитација

Критериумите за земање примероци заради обезбедување покриеност на целиот опсег на акредитација се дадени во Процедурата за земање примероци за време на оценување ПР 05-08.

3.3.1 Вертикална проверка

При првичната оценка и повторната оценка на сертификациско тело за системи за управување, се оценуваат најмалку две процедури за сертификација за секоја основна шема за сертификација (стандард на систем за управување) преку вертикални проверки, и тоа:

- ISO 9001 - Изборот се врши од најкритичните или најсложени групи на сектори (IAF MD 5) од опсегот на акредитација;
- ISO 14001 - Изборот се врши од најкритичните или најсложени групи на сектори (IAF MD 5) од опсегот на акредитација;

Изборот вклучува и случаи на организации со повеќе локации, случаи на пренос на сертификати и случаи на процедури за сертификација што се вршат во странство, како и првични/иницијални проверки, проверки за надзор и интегрирани проверки.

Редовните надзорни посети вклучуваат најмалку една вертикална проверка за секоја шема за сертификација, така што сите сектори/групи во рамки на шемите за акредитација се проверуваат во еден циклус на акредитација.

При вертикална проверка, посебно внимание треба да се посвети на следново:

- како се презентираат наодите и заклучоците (несообразностите не смеат да се дефинираат како можностите за подобрување, наодот мора да се поврзува со критериумот и доказите) (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.4.5); и
- документација за верификација на ефикасноста на корекциите и корективните мерки (МКС EN ISO/IEC 17021-1: 2016, 9.4.10).

4. ПОСТАПКА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СВЕДОЧЕЊЕ

На барање, СТ веднаш ќе достави до ИАРМ целосен и ажуриран распоред на потврдени и планирани проверки (датуми, локација, состав на тим за проверка, вид и подрачје на проверка, итн.), со цел да му овозможи на ИАРМ да ја испланира или ажурира програмата за покривање на опсегот на акредитација.

Ако клиентот на СТ го одбие сведочењето на ИАРМ, СТ мора соодветно ја оправда таквата состојба за да биде прифатено од ИАРМ.

При одлучувањето колку и какви проверки ќе бидат сведочени, ИАРМ зема предвид фактори како што се:

свкупните резултати на СТ;

- фактори како што се сложеност на процесите или законодавството, итн., коишто влијаат на способноста на сертифицираната организација да ја демонстрира својата способност да ги задоволи планираните исходи на СУ;
- повратни информации од засегнатите страни, вклучувајќи ги и жалбите во однос на сертифицираните организации;
- резултатите од интерните проверки на СТ;
- барања на сопственикот на шемата, доколку тоа е применливо;
- промени во методите на работа на СТ - раст на обемот на работа во одреден регион или техничка област;
- бројот на клиенти во рамки на подрачјето на акредитација на СТ;
- довербата во процесот на евалуација и одобрување на проверувачот на СТ; и
- претходни или други резултати од оценки во канцеларија или сведочења, итн.

Следниве дополнителни фактори може да се земат предвид за да се изберат активностите за сведочење:

- број на издадени сертификати;
- број на проверувачи;
- различни provedувачи;
- дали проверувачите се вработени или надворешно ангажирани лица;
- различни проверки, првична проверка (фаза 1/фаза 2), надзор и ресертификација;
- комплексни клиенти, комбинирани и/или интегрирани проверки, проверки на повеќе локации;
- земји каде што се вршат проверките од процесот на сертификација;
- резултати на претходни активности на сведочење;
- жалби, анкети на клиенти;
- барања од засегнати страни и регулатори;
- технички кластери коишто се веќе оценети;
- искуство од други видови на акредитација на СТ, ако тоа е применливо;
- претходна историја на способноста на СТ да управува со своето работење;
- ниво на контроли што ги врши СТ во однос на своите критични активности;
- барања од специфични шеми; и
- национални договори со клиенти.

Активностите пред сведочењето мора обезбедат дека АТ го има планот за проверка на СТ, претходни извештаи од проверка, ако тоа е применливо, евиденција за компетентност на тимот за проверка и образложение за пресметка на времето за проверка.

За секое сведочење, ИАРМ назначува тим за оценување, компетентен за релевантното подрачје на акредитација. ИАРМ однапред ќе го информира СТ за составот на тимот за оценка на АТ. СТ и/или неговиот клиент можат да достават приговор на назначувањето на одреден оценувач на ИАРМ врз основа на докажани блиски или директни односи со конкурентите (закани за непристрасност) или претходна валидна жалба против оценувачот, итн.

Обврска на СТ е да го информира својот клиент, да ја објасни постапката за сведочење и да добие согласност од клиентот. Од СТ не се очекува да го промени својот тим за проверка, планот за проверка или времетраењето на проверка заради сведочењето. Доколку такви промени се случат, СТ мора да достави соодветно оправдување до ИАРМ.

За време на сведочењето, активностите на оценувачите на ИАРМ ќе бидат како на набљудувач, без да влијаат на спроведувањето на проверката од страна на тимот за проверка на СТ. Пристап до документацијата на клиентот, која ја прегледува тимот за проверка на СТ, мора да биде веднаш обезбеден до оценувачите на ИАРМ на нивно барање.

Сите информации собрани за време на сведочењето на проверката се доверливи и мора соодветно да бидат третираны од оценувачите и персоналот на ИАРМ.

Директно испитување на клиентот на СТ од страна на ИАРМ не е дозволено, бидејќи тоа може да влијае на исходот на проверката. Оценувачите од ИАРМ нема да дадат никакво мислење до СТ додека се спроведува проверката. Оценувачите на ИАРМ не смеат да доставуваат мислења до клиентот на СТ во кое било време. Оценувачите на ИАРМ треба да обезбедат клиентот на СТ да не го смета нивното присуство и активностите на сведочење за вмешување, туку да го гледа како нешто позитивно.

Повратните информации за работата на СТ, вклучувајќи ги и сите наоди/несообразности, ќе му бидат дадени на тимот за проверка на СТ, кога сведочењето ќе биде завршено. Ова треба да се случи по проверката, секогаш во отсуство на клиентот на СТ.

Кога се релевантни за целта и обемот на сведочењето, оценувачите на ИАРМ мора да го земат и прегледаат извештајот на СТ за сопствената проверка (и сите потребни дополнителни информации).

Одговорност на клиентот на СТ е однапред да го информира тимот за проверка и оценувачите на СТ, за сите важечки барања за безбедност. Оценувачите на ИАРМ ќе ги почитуваат правилата за безбедност што им ги соопштила организацијата; сепак, се очекува оценувачите на ИАРМ да преземат итни мерки во секое време за да се избегне повреда, вклучувајќи и напуштање на локацијата или организацијата, доколку тоа е потребно.

Ако за време на оценувањето на тимот за проверка на СТ, оценувач на ИАРМ забележи потенцијална состојба, која ја смета за неизбежен ризик со висока тежина (на пример, по здравјето и безбедноста или животната средина), оценувачот на ИАРМ веднаш ќе побара приватен состанок со водачот на тимот за проверка на СТ за да го извести за потенцијалната закана, со очекување дека водачот на тимот за проверка на СТ ќе одговори на заканата со организацијата во согласност со процесите на СТ и останатите законски обврски.

Извештајот за сведочење ќе даде докази, заклучоци и мислење од тимот за оценка во однос на спроведувањето на процесот на СТ за извршување на проверката, како и сообразноста и работата на тимот на СТ во однос на соодветните барања и целокупната компетентност на СТ за активностите што ги врши. Извештајот за сведочење на ИАРМ (ОБ 05-56-2) вклучува, кога тоа е применливо:

- коментари за планирањето на СТ (одредување на времето за проверка, програмата за проверка и планот за проверка);
- тимот за проверка (компетентност на тимот, доделување на задачите, покриеност на подрачјето и ефективност на проверката);
- техниката на проверка (интервју, набљудување на процесите и активностите, преглед на документацијата и евиденцијата, земање примероци, воспоставување на ревизорска трага, способност за собирање, верификување и евидентирање на доказите за сообразност и несообразност во согласност со бараните елементи за конкретниот видот на проверка, соодветноста на оценување на наодите, справување со претходни наоди, известување, отворање и затворање на состаноци и рапортирање);
- коментари за наодите и заклучоците на СТ во однос на сообразноста на СУ на клиентот; и

- имплементација и значајни наоди кои не се пријавени или идентификувани од страна на тимот за проверка на СТ, доколку тоа е применливо;
- друго (на пр. дали се почитувале непристрасноста, безбедносните аранжмани, доверливоста, регулаторната или законска усогласеност, активностите по сведочењето, ако биле вклучени, сообразноста со процедурите на СТ);
- наодите и заклучоците идентификувани за време на сведочењето на проверката; и
- заклучок за веродостојноста на извештајот на СТ во однос на тоа дали ги одразува вистинските наоди и заклучоци од проверката.

Извештајот на ИАРМ за сведочењето не треба да ги дуплира информациите што се веќе дадени во извештајот од проверката на СТ.

Доколку оценувач на ИАРМ не бил присутен за време на проверката на СТ, извештајот од сведочењето треба да означи кои активности за проверка биле предмет на сведочење (вклучувајќи идентификација на деловите од планот за проверка и кои барања од стандардот за СУ биле предмет на сведочење на АТ).

5. ПОСЕБЕН ПРИСТАП ЗА ОДРЕДУВАЊЕ ПРИМЕРОЦИ ОД ПОДРАЧЈА

Како да се читаат табелите - објаснувања

Сите IAF-кодови (види IAF ID1) се споени во серија технички кластери (земајќи ги предвид применливите регулативи, техниките на процесите и неопходните компетенции потребни за тимот за проверка на СТ), како што е соодветно за секој тип на сертификат за СУ/MS (QMS и EMS).

Критични кодови се идентификувани за секој технички кластер. Критичен код е код кој од техничка гледна точка бара тимот за проверка на СТ да има повисоко ниво на:

- компетентност (поради комплексноста на вклучените процеси/еколошки аспекти), или
- претпазливост (поради ризикот од несообразности и нивното влијание, или високиот степен на регулирање), или
 - темелност (поради посакуваното лично однесување кое е важно за персоналот вклучен во активностите за сертификација како што е потребно во даден контекст).

Ако се користи друг систем за кодирање, СТ ќе направи корелација помеѓу својот систем за кодирање и системот за кодирање дефиниран во овој документ.

Општи правила применливи за шемите за QMS и EMS

Програмата за оценување гарантира дека компетентноста се оценува низ целиот опсег во циклусот на акредитација, за сите IAF-кодови на секоја шема за СУ.

Доколку овој циклус на оценување не евозможен во циклусот на акредитација, тогаш ИАРМ ќе го намали опсегот на акредитација.

Во првичниот циклус на акредитација на секоја шема на СУ (што значи од првиот надзор до првата повторна/ре-оценка), ИАРМ ќе изврши најмалку една активност за сведочење во секој технички кластер за секоја шема за СУ. Оваа програма ќе продолжи сè додека СТ не покаже доволно искуство и резултати за напредна програма. Кога тоа ќе се случи, ИАРМ ќе изврши најмалку една активност за сведочење во секој технички кластер за секоја шема за СУ, која ќе биде надополнета со други

активности за оценка за да се гарантира дека секој технички кластер е оценет во два последователни циклуси на акредитација.

Кога сертификациското тело покажува доволно искуство и подобрувања во извршувањето на проверките, секое планирано сведочење може да се замени со поинаков начин на оценка, со цел да се осигура дека секоја група/техничка област/кластер во индивидуална шема се сведочи при два последователни циклуси на акредитација. ИАРМ ги документира причините за отстапување од основните принципи на планирање на сведочењето.

Честотата на сведочењата утврдена за првиот циклус ќе се возобнови ако се појават значителни промени во процесот на квалификација на проверувачи на СТ, неговите практики за или резултати од проверките и персоналот за проверка.

Следните правила за сведочење се применуваат при доделување и продолжување на акредитацијата на секоја шема за СУ која треба да се надолни со други активности за оценка за да се гарантира соодветно покривање на подрачјето на барателот: i. ако техничкиот кластер има само 1 критичен код, ИАРМ ќе изврши активност за сведочење за овој критичен код за да додели акредитација за сите кодови на IAF во тој кластер - на пр. за QMS, кластер за храна, со 1 активност на сведочење во IAF-кодот 03, ИАРМ може да даде акредитација и за другите IAF-кодови (01 и 30) од тој кластер; за EMS, кластер хартија, со 1 активност на сведочење во IAF-код 09, ИАРМ може да даде акредитација и за другите IAF-кодови (7 и 8) од тој кластер;

ii. ако техничкиот кластер има повеќе од 1 критичен код, ИАРМ ќе изврши најмалку активност за сведочење:

a. за сите критични кодови кои се идентификуваат со "и" (во колоната "Критичен код");

на пр. за EMS, кластер производство на стоки, со 1 активност на сведочење во IAF-кодовите 04 или 05, АТ може да додели акредитација за сите некритични кодови (06 и 23) од тој кластер, но другите критични кодови (04 или 05) треба да бидат предмет на сведочење за да бидат доделени; b. за сите критични кодови кои се идентификуваат со "и" (во колоната "Критичен код");

на пр. за QMS, во кластер машински работи, со 1 активност на сведочење во IAF-кодовите 20 или 22, ИАРМ може да додели акредитација за другите IAF-кодови (17, 18, 19, 20 или 22) од тој технички кластер;

iii. ако не е можно да се изврши активност на сведочење во IAF-код/ови идентификуван како критичен, ИАРМ може да се договори со СТ за една од овие две опции:

a. ИАРМ може да додели акредитација само во некритичен IAF-код/ви за технички кластер за кој се спроведува активност за сведочење (на пр. за QMS - кластер за храна - со 1 активност на сведочење за IAF-код 30, ИАРМ може да додели акредитација и за IAF-кодовите 30 и 01), или

b. ИАРМ може да додели акредитација за сите кодови од кластерот, извршувајќи канцелариската активност за критичниот код/ви, но под услов:

- СТ да ја покажало својата компетентност на документирана основа за сите кодови од кластерот; и
- активност на сведочење за критичниот код/ви да се спроведе пред да се издаде сертификат за критичниот код/ви врз основа на акредитација.

Меѓутоа, во такви случаи, доколку резултатот од активноста на сведочењето е негативен, АТ ќе разгледа и намалување на опсегот на акредитација.

Забелешка: за постојните акредитирани СТ, ако веќе имаат акредитација за критичен код, но не и за поврзаниот некритичен код, истите можат да ја прошират нивната акредитацијата за да ги вклучи и некритичните кодови.

Доколку СТ сака да биде акредитирано само за еден или повеќе некритични IAF-кодови, потребно е најмалку една проверка со сведочење во секој кластер на некритични IAF-кодови.

За првичната акредитација за секоја шема за СУ, ИАРМ ќе направи сведочење на проверките од фаза 1 и 2, за барем еден од клиентите на СТ. Пред да започне сведочење за фаза 2 од истата проверка, СТ ќе го достави комплетниот извештај и/или заклучоците од фаза 1 од проверката до тимот за оценка на ИАРМ. Доколку СТ нема нови клиенти, можно е да се направи сведочење на едно обновување или два надзори кои ги покриваат клучните процеси.

Можноста за доделување акредитација за целосен IAF-код (забелешка: зборот "цел" е одраз на тоа дека ИАРМ користат подетално дефинирање на подрачјето за секој IAF-код, поделувајќи го во NACE-кодови или IAF-поткодови) секогаш е предмет на тоа СТ да покаже дека има компетенции да управува со сертификацијата во сите основни технички области.

Покрај горенаведеното, неопходно е да се оцени и компетентноста за сите некритични кодови пред ИАРМ да ја додели акредитацијата. Затоа, акредитацијата се доделува само:

- i. за IAF-кодови за кои СТ веќе донело одлуки за сертификација (на пр. за QMS, со 1 сведочење за IAF-кодот 03, ИАРМ ќе додели акредитација само за IAF-кодовите 30 и 03 во случаи кога СТ не донело одлуки за сертификација за IAF-кодот 01).

Во случај на проверка на интегриран или комбиниран систем за управување, подрачјето на активноста за сведочење ќе биде договорено со СТ. Ако неодамна се извршила активност за сведочење во истиот код, за друга цел (на пример: ISO 13485, ISO 3834, EN 9100), ИАРМ може тоа да го земе предвид и да нема потреба од друга активност за сведочење.

СИСТЕМИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КВАЛИТЕТ (ISO 9001)

Технички кластер	IAF код	Опис на економски сектор/дејност согласно IAF ID1	Критичен код
Храна	1	Земјоделство, шумарство и риболов	3
	3	Прехранбени производи, пијалаци и тутун	
	30	Хотели и ресторани	
Машински работи	17	Базични метали и фабрикувани метални производи	22 или 20
	18	Машини и опрема	
	19	Електрична и оптичка опрема	
	20	Изградба на чамци и бродови	
	22	Други видови возила	
Хартија	7	Ограничено на „производи од хартија“	9
	8	Издавачка дејност	
	9	Печатарска дејност	
Минерали	2	Рударство и ископување на камен	2 или 15
	15	Неметални минерални производи	
	16	Бетон, цемент, вар, гипс, итн.	
Градежништво	28	Градежништво	28
	34	Инженеринг услуги	
Стоки	4	Текстил и текстилни производи	5 или 14
	5	Кожа и производи од кожа	
	6	Дрво и производи од дрво	

	14	Гума и производи од пластични маси	
	23	Производство неспоменато на друго место	
Хемикалии	7	Ограничено на „производство на целулоза и хартија“	12
	10	Производство на кокс и рафинирани нафтени производи	
	12	Хемикалии, хемиски производи и влакна	
Снабдување	25	Снабдување со електрична енергија	26
	26	Снабдување со гас	
	27	Снабдување со вода	
Транспорт и управување со отпад	24	Рециклирање	24
	31	Транспорт, складирање и врски	
	39	Други социјални услуги	
Услуги	29	Трговија на големо и трговија на мало; Поправка на моторни возила, мотоцикли и предмети за лична употреба и за домаќинствата	37 или 33
	32	Финансиско посредување; недвижности; изнајмување	
	33	Информатичка технологија	
	35	Други услуги	
	37	Образование	
Нуклеарна енергија	36	Јавна администрација	11
	11	Нуклеарно гориво	
Фармацевтски производи и препарати	13	Фармацевтски производи и препарати	13
Воздухопловни и вселенски летала	21	Воздухопловни и вселенски летала	21
Здравство	38	Здравство и социјална заштита	38

СИСТЕМИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА (ISO 14001)

Технички кластер	IAF код	Опис на економски сектор/дејност согласно IAF ID1	Критичен код
Земјоделство, шумарство и риболов	1	Земјоделство, шумарство и риболов	1
Храна	3	Прехранбени производи, пијалаци и тутун	3
	30	Хотели и ресторани	
Машински работи	17	Ограничено на „фабрикувани метални производи“	20 или 21
	18	Машини и опрема	
	19	Електрична и оптичка опрема	
	20	Изградба на чамци и бродови	
	21	Воздухопловни и вселенски летала	

	22	Други видови возила	
Хартија	7	Ограничено на „производи од хартија“	9
	8	Издавачка дејност	
	9	Печатарска дејност	
Градежништво	28	Градежништво	28
	34	Инженеринг услуги	
Производство на стоки	4	Текстил и текстилни производи	4 и 5
	5	Кожа и производи од кожа	
	6	Дрво и производи од дрво	
	23	Производство неспоменато на друго место	
Хемикалии	7	Ограничено на „производство на целулоза и хартија“	7 и 10 и 12 и 13
	10	Производство на кокс и рафинирани нафтени производи	
	12	Хемикалии, хемиски производи и влакна	
	13	Фармацевтски производи и препарати	
	14	Гума и производи од пластични маси	
	15	Неметални минерални производи	
	16	Бетон, цемент, вар, гипс, итн.	
17	Ограничено на „производство на базични метали“		
Рударство и ископување на камен	2	Рударство и ископување на камен	2
Снабдување	25	Снабдување со електрична енергија	25 или 26
	26	Снабдување со гас	
	27	Снабдување со вода	
Транспорт и управување со отпад	24	Рециклирање	24 и 39 (ограничено на NACE 37, 38.1, 38.2, 39)
	31	Транспорт, складирање и врски	
	39	Други социјални услуги	
Услуги	29	Трговија на големо и трговија на мало; Поправка на моторни возила, мотоцикли и предмети за лична употреба и за домаќинствата	29 или 35 или 36
	32	Финансиско посредување; недвижности; изнајмување	
	33	Информатичка технологија	
	35	Други услуги	
	36	Јавна администрација	
Нуклеарна енергија	11	Нуклеарно гориво	11
Здравство	38	Здравство и социјална заштита	38

Референтни документи:

- ПР 05-08 Процедура за земање на примероци за време на оценување

- P15 Правилник за определување на подрачја за области на калибрација, тестирање, инспекција и сертификација
- MKC EN ISO/IEC 17021-1: 2016
- IAF ID 1 IAF Информативен документ за подрачја за акредитација за QMS и EMS
- IAF MD 1:2018 – IAF задолжителен документ за проверка и сертификација на системи за управување на организација со повеќе локации
- IAF MD 2:2017 – IAF задолжителен документ за пренос на акредитирана сертификација на системи за управување
- IAF MD 3:2008 Процедури за напреден надзор и повторна/ре-сертификација (ASRP)
- IAD MD 4: 2008 Користење на техники за проверка со помош на компјутер (“CAAT”) за акредитирана сертификација на системи за управување
- IAF MD 5: 2015 Одредување на времето за проверка на системи за управување со квалитет и животна средина
- IAF MD 10: 2013 IAF задолжителен документ за оцена на сертификациско тело за управување со компетенциите согласно ISO/IEC 17021:2011
- IAD MD 11: 2013 IAF Задолжителен документ за примена на ISO/IEC 17021 за проверка на интегрирани системи за управување (ИСУ/IMS)
- IAD MD 12: 2016 Оценка за акредитација на тело за оцена на сообразноста со активности во повеќе земји
- IAD MD 15: 2014 IAF Задолжителен документ за собирање податоци за индикатори за резултатите на системите за управување на сертификациски тела

Понатамошна документација

- ОБ 05-62-5-1 План за оцена на МСВ (четиригодишен)
- ОБ 05-11 Програма за иницијална оцена/надзор/повторна оцена
- ОБ 05-55-2 Листа за проверка (check list) за МСВ
- ОБ 05-56-2 Извештај од сведочење на МСВ
- ОБ 05-55-1-1 Листа за проверка – извештај од вертикална проверка на МСВ
- ОБ 05-49-1 Извештај од оцена на МСВ